

הכשירות בזר (18).

ומקשינן: **אי הכי "לא בלל" שכתוב במשנה נמי נפרש כן שלא בלל כהן אלא זר, ונדייק מזה, דוקא כשבלל הזר כשירה, הא לא בלל בלל פסולה, והתנן: ששים עשרונות סולת נבללין בלוג אחד שמן ששים ואחד עשרונות אין נבללין בלוג שמן, ולפיכך לא יביא מנחה יותר מששים עשרונות בכלי אחד.**

י"ב-ב

והוינן בה: כי אינם נבללין מאי הוי? והתנן: לא בלל כשירה.

ומתריצין: **ואמר רבי זירא: כל הראוי לבילה דהיינו עד ששים עשרונות אין בילה מעכבת בו, וכל שאינו ראוי לבילה כגון למעלה מששים עשרונות בילה מעכבת בו לפסול (19).**

ואם כן קשה, שמדברי רבי זירא רואים, שבילה [במקום הראוי לבילה] אינה מעכבת, ועל כרחק מה שכתבה המשנה "לא בלל",

אין פירושו "לא בלל כהן אלא זר", אלא "לא בלל כלל". ואם כן גם מה שכתבה המשנה "לא יצק" פירושו "לא יצק כלל", וחוזרת הקושיא הראשונה, מדוע לא יצק כלל — כשרה, והרי יציקה מעכבת?

ומתריצין: **מידי איריא ששויים הם? הא כדאיתא והא כדאיתא. "לא יצק" היינו לא יצק כהן אלא זר, ואילו "לא בלל" היינו לא בלל כלל.**

שינוי במשנה: **או שפתתן פתים מרובות כשירה.**

והוינן בה: **מה החידוש? השתא אם לא פתת כלל כשירה, כמבואר במתניתין, פתתן פתין מרובות דהיינו לחתיכות גדולות מיבעיא צריך להשמיע לנו שכשירה?**

ומתריצין: **מאי "פתין מרובות" שכתוב במשנה — שריבה בפתיתין, שפתתן לחתיכות קטנות מדאי, וזה יותר גרוע מאילו לא פתת כלל, וצריך להשמיענו שגם בזה**

19. לכאורה קשה למה לא יביא המנחה כולה בכלי א' ורק הבליה יעשה בשני כלים, וכתב הגרי"ז [נזיר לח] שהבליה צריכה להיות נעשית בדוקא בכל המנחה בכלי אחד, אולם החזו"א [כו ה] כתב שאמנם אפשר לבלול בשני כלים, אבל צריך שיהיה ראוי להיות נבלל כולה בכלי אחד. עוד ביאר הגרי"ז [בס' הליקוטים] בלשון הרמב"ם, שבאמת ס"א עשרונים בכלי אחד יכולים להיות נבללין, אך בדין בליה נאמר שצריך שיהיה נבלל הכל במעשה אחד, כלומר שיהיה נעשה הבליה בכל המנחה בעת אחד, ולא שיבלול חלק אחד מהמנחה ואח"כ חלק נוסף, וס"א עשרונים אינם יכולים להיות נבללים בבת אחת.

הלכות והחזו"א [כה יז], והוכיחו כן מדברי הרמב"ם [מעשה הקרבנות יג יב].

והקשו האחרונים שמלשון המשנה דתני כשר משמע שהוא רק בדיעבד, ותיצרו שנקט כן אגב שאר הדברים שכשרים רק בדיעבד, וכגון לא בלל ולא הגיש.

18. כתב המנחת חינוך [קטז ה] שהוא הדין בשאר פסולין שיצקו דכשר, אולם כתב המקדש דוד שאם יצק עכו"ם פסול, משום דבאמת יציקה עבודה היא אלא שהיא כשירה בפסולים, מה שאין כן עכו"ם שהוא מופקע לגמרי מזה, והחזו"א [כה יא] כתב גם כן שאם נשפך עליה שמן מאליו או על ידי קוף פסול.

כשירה.

ואיבעית אימא: לעולם מתניתין בפתים מרובות ממש דהיינו חתיכות גדולות, ואל תקשה מה החידוש, הרי כל שכן הוא מלא פתת כלל דמחו דתימא התם בלא פתת כלל הוא דכשירה **דאיכא תורת "חלות" עליהן, אבל הכא כשפתתן לחתיכות גדולות דלא תורת "חלות" שהרי אינן שלימות, איכא, ולא תורת "פתיתין" איכא** שהרי הן חתיכות קטנות מדאי, והייתי חושב שהמנחה פסולה, **קא משמע לן המשנה שהמנחה כשירה** (20).

והוינן בה: **לימא מתניתין שמכשירה יציקה בזר דלא כרבי שמעון?** (21) **דתניא: רבי שמעון אומר: כל כהן שאינו מודה בעבודה שנצטוונו עליה מפי הגבורה** (22) **אין לו חלק בכהונה, בחלוקת הקדשים, שנאמר**

"המקריב את דם השלמים ואת החלב מבני אהרן — לו תהיה שוק הימין למנה" ודורשים: מי שהוא מודה בעבודה יש לו חלק בכהונה, אך כהן שאינו מודה בעבודה אין לו חלק בכהונה.

ואין לי אלא המודה בעבודה זו של הולכה בלבד, שהרי בפסוק כתוב "המקריב", והיינו הולכה, מניין לרבות המש עשרה עבודות שגם הן בכלל, ואלו הן: היציקות (23) **יציקת השמן במנחה שלוש פעמים, [כמבואר בהקדמה למשנה], והבילות בלילת השמן והסולת במנחה, והפתיתות במנחת מחבת ומרחשת ומאפה תנור, הטעונים פתיתה לאחר אפייתן. והמליחות מליחת המנחות, כמו שכתוב "וכל קרבן מנחתך במלח תמלח". והתנופות קודם הגשת המנחה למזבח, הכהן מניפה לכיוון ארבע רוחות**

[כה יד].

22. רש"י בחולין [קלב ב] מפרש שאינו מאמין שנצטוו בהם מהקב"ה ח"ו, והחפץ חיים בביאורו על התורת כהנים [פרשת צו פרק טז] הקשה שהרי כל מי שאינו מאמין אפילו באות אחת מן התורה הרי הוא אפיקורס ויצא מכלל ישראל לגמרי, ואם כן למה אמר רבי שמעון "אין לו חלק בהם", דמשמע שעדיין בכלל ישראל הוא, ועל כן רצה לפרש שהכונה היא שאינו מקבל עליו להתעסק בהם, ובדרך אמונה [ביכורים א א] הביא מפירוש ר"ח שמשמע מדבריו שמפרש כהח"ח, אולם בעיקר הקושיא רצה ליישב שבאמת מכאן לומדים דין זה שיצא מכלל ישראל לכל דבר.

23. התוס' נקטו בפשיטות שלרבי שמעון אם בלל זר יהיה פסול, ומשום כך דנו האם יחלוק

20. הגר"ז נסתפק האם החידוש במשנה הוא שגם פתים גדולות שם פתיתין עליהם, ובאמת קיים בזה מצות פתיתה בדיעבד, או שבאמת אין זה קרוי פתיתים, ומכל מקום אין מעכב שיהיה שם חלות או פתיתין עליהם, וכתב שאם נפרש כפי האופן הא', נמצא שאם יהיה נפתת על ידי הרוח וכדומה יהיה פסול, משום שאין שם חלות ופתיתין עליהם, עכ"ד, ולכאורה היה אפשר לפרש באופן נוסף, שנתחדש דלעולם שם חלות עליהן ואפילו אחר שנפתתו, וגם לפי זה נפתתו על ידי הרוח יהיה כשר.

21. הקשה בטהרת הקדש הרי יש לומר שרבי שמעון מכשיר בדיעבד, ואם כן לא נחלק על המשנה, שגם בלשון המשנה משמע שכשר רק בדיעבד, ותירץ שבכל מקום שנאמר דין כהונה הרי זר פסול אצלה, ולא מצאנו עבודה שנאמר בה דין כהונה רק לכתחילה, וכן תירץ החזו"א

מהמשנה על דברי רבי שמעון. כאן דברי רבי שמעון שיציקה פסולה בזר, מדובר במנחת כהנים, כאן המשנה שהכשירה יציקה בזר, מדובר במנחת ישראל.

ומבארין: מנחת ישראל דבת קמיצה היא לומדים כיון שהתורה אמרה "וקמץ הכהן", משמעות הפסוק שמקמיצה ואילך מצות כהונה שיעשו על ידי כהן, ואם כן, לימד על יציקה ובלילה שהן קודם לקמיצה, שכשירה בזר. מנחת כהנים דלאו בת קמיצה היא שהרי כולה כליל למזבח, מעיקרא מתחילת עשייתה בעיא כהונה ואף ביציקה, ובוזה דיבר רבי שמעון.

ומקשינן: אמר ליה רבא לרב נחמן: מכדי, הרי מנחת כהנים מהיכא איתרבי לדין יציקה, הא במנחת כהנים לא כתבה התורה דין יציקה, אלא שלומדים את זה ממנחת ישראל ששם הוא כתוב דין יציקה, וממנו נלמד לכל המנחות, ואם כן יש לנו לומר, מה התם במנחת ישראל כשירה יציקה בזר, אף הכא נמי במנחת כהנים נאמר שכשירה

השמים, ומעלה ומוריד. [ודין זה אינו בכל המנחות, כמבואר לקמן דף ס—א] וההגשות הגשת המנחה לקרן מערבית דרומית כנגד חודה של קרן, קודם הקמיצה. והקמיצות קמיצת המנחה. והקטרות הקטרת המנחה על גבי המזבח. והמליקות מליקת קרבן העוף. והקבלות של דם קרבן בהמה בכלי. והזאות הדם על גבי המזבח. והשקאת סוטה, ועריפת עגלה, וטהרת מצורע, ונשיאות כפים בין מבפנים במקדש בין מבחוץ ככל עיר ועיר, מנין שכהן שאינו מודה באחת מהן אינו חולק בקדשים?

תלמוד לומר: "מבני אהרן" ודורשים: כל עבודה המסורה לבני אהרן — כל כהן שאינו מודה בה אין לו חלק בכהונה!

ומזה שרבי שמעון כלל "יציקות" עם כל העבודות המסורות לבני אהרן, מוכח שרבי שמעון סובר, ש"יציקה" צריכה כהן, ולא כדברי המשנה שמכשירה יציקה בזר?

ומתריצין: אמר רב נחמן: לא קשיא

כשנעשו על ידי זר, משמע שגם בבליה יהיה הדין דפסול בזר.

ובעיקר ביאור תירוצי התוס' כתב המקדש דוד [טו א] שזה תלוי ביסוד הדין דזר מחלל עבודה, שיש לחקור בכל עבודה הנפסלת כשנעשית בזר, האם הוא משום שנחשב כאילו לא נעשית העבודה, הואיל והוא פסול אליה, או שהגדר הוא שהזר פוסל את הקרבן, והנה לפי תירוץ א' של התוס' הרי מוכח שהוא פסול בקרבן, וממילא אפילו בעבודה שישנה אפשרות לעשותה שוב בכשרות לא יועיל להכשירה, אבל לתירוץ הב' אין הזר פוסל, אלא שהעבודה נחשבת כמו שלא נעשית וממילא פסול הקרבן.

ר"ש על מה שלמדנו במשנה שלא בלל כלל כשר, ותירצו בתירוץ א' שכאשר זר בולל גרע יותר מלא בלל כלל, ומדמים זאת למה שלמדנו לעיל [ט א] בבלל חוץ לחומת העזרה שפסול, ובתירוץ ב' כתבו התוס' שלר"ש לא בלל כלל יהיה פסול, שמאחר והצריך הכתוב כהן, אם כן ודאי היא עבודה המעכבת, עכ"ד התוס'.

ותמה החזו"א [שם] שלכאורה היה אפשר לפרש בפשיטות שאמנם ר"ש הצריך כהן בבליה, אבל כשבלל זר יהיה כשר, שלא יהיה גרוע מלא בלל כלל, אולם הטהרת הקדש והעולת שלמה ביארו שממה שר"ש נקט בלילות יחד עם קמיצות ושאר עבודות הפסולות

וקמץ" ודרשינן: מסמיכות המילים "הכהנים וקמץ" שרק מקמיצה ואילך מצות כהונה, לימד על יציקה ובלילה שכשירה בזר (24).

ורבי שמעון שפוסל יציקה בזר כך הוא דורש: "בני אהרן הכהנים" מקרא זה נדרש יט-א לפניו ולאחריו דהיינו שגם "ויצק" שכתוב לפניו, וגם "וקמץ" הכתוב אחריו, ייעשו על ידי כהנים.

והוינן בה: וכי סבר רבי שמעון "מקרא נדרש לפניו ולאחריו"?

והתניא: כתוב "ולקח הכהן מדם החטאת באצבעו ונתן על קרנות המזבח" ודרשינן: "באצבעו" — ולקח" שהמילה "באצבעו" הולכת על מה שכתוב בתחילת הפסוק "ולקח", והרי זה מלמד שלא תהא קבלה של הדם [שזוהי משמעות של "ולקח"] אלא בימין דהיינו "באצבעו", שכל מקום שנאמר "אצבע" אינו אלא ימין.

עוד דרשינן: "באצבעו" — ונתן" שמילה "באצבעו" הולכת על מה שכתוב לאחריה "ונתן" והרי זה מלמד שלא תהא נתינה על קרנות המזבח אלא בימין.

אמר רבי שמעון: וכי נאמרה "יד" דהיינו "אצבע" בקבלה? דהאי "באצבעו" קאי א"ונתן" ולא א"ולקח". והואיל ולא נאמרה

יציקה בזר, ומכיון שאין לחלק בין מנחת ישראל למנחת כהנים, חוזרת הקושיא שעל כרחך המשנה שמכשירה יציקה בזר, לא כמו רבי שמעון?

איכא דאמרי: כך אמר רב נחמן: לא קשיא לרבי שמעון מתניתין. כאן המשנה מדברת במנחות הנקמצות, כאן רבי שמעון מדבר במנחות שאין נקמצות, וכמו שפירשנו למעלה לפי התירוץ הראשון בגמרא. [והנפקא מינה בין שני התירוצים הוא, שלפי האיכא דאמרי לא רק במנחת כהנים פסול בה יציקה בזר, אלא גם מנחת נסכים פסול בה יציקה בזר, שגם היא אינה נקמצת].

אמר ליה רבא לרב נחמן: מכדי שאין נקמצות מוהיבא איתרבי ליציקה, מנקמצות, ואם כן תהא כנקמצות — מה התם כשירה בזר אף הכא נמי כשירה בזר? [הסבר הקושיא הוא כמו לפי האיכא דאמרי הראשון].

ומסקינן: אלא מחזורתא, מחזור וברור שמתניתין דלא כרבי שמעון!

והוינן בה: מאי טעמא דרבנן שמכשירים יציקה בזר?

ומשנינן: אמר קרא "ויצק עליה שמן ונתן עליה לבונה והביאה אל בני אהרן הכהנים

שלא נזכרו בפסוק זה, שהרי הגשה שהיא קודם קמיצה צריכה כהן, כמו שמפורש בפסוק [ויקרא ו ז], ובאמת שכבר כתב כן הרמב"ן [ויקרא ב א]. [ויש לעיין באמת מנין לרבי שמעון להצריך כהן בבלילה, והרי לא נאמר בענין ראשון אלא יציקה שהיא מאוחרת לבלילה].

24. כתב בליקוטי הלכות שצורת הלימוד הוא, שמאחר ונאמר תחילה בפסוקים יציקה, ואח"כ נאמר שבקמיצה צריך כהונה, אם כן למדנו מזה שביציקה אין צריך כהונה, וכל שכן בבלילה שא"צ כהן, שהרי בלילה קודמת היא ליציקה, אבל אין לפרש שלמדנו שכל העבודות שקודם קמיצה אינן צריכות כהן, ואפילו אותם עבודות